

Sessizligiň oňurgasyzlykdyr!

sebäbi

Category: Jemgyýetçilik tankydy, Kitapcy
написано kitapcy | 23 январа, 2025
Sessizligiň sebäbi oňurgasyzlykdyr!

SESSIZLIGIŇ SEBÄBI OŇURGASYZLYKDYR!

Adanada koronawirus epidemiýasy sebäpli yglan edilen köçä çykma gadagançylygyna uýman we bu barada duýduryş berlende gorkusyna gaçmaga çalyşan on ýedi siriýaly ýetginjek polisiýa işgärleri tarapyndan göni ýüreginden atylyp öldürildi.

Häkimlik munuň "seresapsyzlyk" bilen bolandygyny aýdýar, emma wakadan soňky görnüşler ortada. Heý, bir adam frontda urluşy ýaly ýüreginiň üstünden ýeke gülle bilen atylan bolsa, muňa "seresapsyzlyk" diýip bolarmy?

Bu wehim hadysa polisiýa edaralaryna täze işe alynan işgärleri saýlap-seçip alanlarynda, olaryň ruhy saglygyna üns berilmändigini görkezýär. Polisiýanyň wezipesi adamy ýaşatmak, adamy goramakdyr, adamy öldürmek däl...

Geýnişinden, daşky sypatyndan ýanynda ýarag ýokdugy göz-görtele görnüp duran adama-da ok atylarmy? Neresse çaga oň uruş bolup duran ýurtdan gaçyp gelipdir, belkäm, harby lybasly ofiser görüp gorka düşendir. Ýaragsyz adama ok atmak jenaýatdyr. Köçä çykma gadagançylygy – muňa eýermeýänleri öldürmek üçin däl-de, adam saglygyny goramak üçin polisiýa işgärlerine aýratyn hukuk berenokmy näme?

Wideokamera ýazgysynda ýüreginden urlan ýetginjege lukmanlaryň ýürek massažyny edip duranlaryny görüp, yzyny göresimem gelmedi...

* * *

"Kim bir jany başga bir jana ya-da ýer ýüzünde bozgaklyk çykarmandygyna garamazdan öldürse, ol bütin adamzady öldüren ýalydyr" diýen Gurhanyň adam ömrüni hemme zatdan ýokarda tutma

prinsipi nirede? Hany bu "ýörelge"?.

Şumat hemmeleriň Dini işler ministrligi bilen Ankara şäher aklawjylar palatasynyň arasynda turan ýerliksiz çekişmede, maňa-da "Sen näme üçin ýazaňok?" diýip sorayanlar bar!

Bolsa-da gazetde Arslan Tekin hakykaty ýazypdyr, emma häzirem bir çemçe suwda tupan turuzylýar? Eýsem şunça gopgunyň turanyňy görübem "kim ölüpdür" diýip soralmazmy...

Başga bir tarapdan bu gopgun köpçüligiň gündelik üns merkeziniň ugruny üýtgetmek üçinem ulanylýar. Şonuň üçin men adamzat, haýwanat we ösümlük dünýäsini goramakdan ybarat bolan öz üns merkezime alan zatlaryma dowam edeýin...

* * *

Germaniýanyň belli gazetini "Frankfurter Allgemeine Zeitung" Awstraliýanyň koronawirusyň çykan ýeri bolan Uhandaky haýwan bazarynda we laboratoriyada barlag işleriniň geçirilmegini, munuň üçin garaşsyz komissiýa döredilmegini talap edendigini, muňa garşylyklaýyn Hytaýyň Awstraliýa ykdysady embargo ultimatumy bilen jogap berendigini ýazdy.

Gazet ABŞ-nyň "Hytaý hökümeti laboratoriyada heläkçiligi ähtimallygynyň üstüni örtmäge çalyşýar" diýen pikiri orta atandygyny-da ýaňzytdy.

ABŞ-nyň Prezidenti Donald Tramp bolsa Hytaýyň epidemiýany çykan badyna öňüni alyp mümkinçiliginiň bolandygyny, (ýöne muny etmändigini), şonuň üçin bu boýunça Amerikanyň derňew işlerini alyp barýandygyny mälim etdi.

Hytaýyň Awstraliýadaky adatdan daşary we doly ygtyýarly ilçisi Çeng Jingýu Awstraliýadan satyn alynýan şeraba we sygyr etine boýkot ediljeginden söz açdy. Awstraliýa bolsa öz gezeginde Trampyň koronawirusa "hytaý wirusy" diýip at goýmagy we Bütindünýä Saglygy goraýyş guramasynyň epidemiýany ýaýratmakda oýnaýan roly baradaky tankydy belliklerini paýlaşmagyny dowam edýär.

* * *

Nemes okyjylar bolsa meselä şeýle garaýarlar:

– Derñew işleriniň geçirilmegi Hytaýyň öz peýdasyna boljakdygy şübhesizdir. Ýogsam bolmasa bütün dünýä Hytaýyň nämedir bir zatlary bukýandygyny pikir eder.

– Ýewropa bileleşigi bu babatda näme iş edýär? Ýa-da nemes hökümeti ara girmelimi? Hytaýa birnäçe kritiki sowallary bermegiň wagty gelmedimi? Sessizlik – oňurgasyzlykdyr!

– Tramp birnäçe subutnamalaryň bardygyny we Uhandaky laboratoriyany 2015-nji ýylda Barak Obamanyň hut özüniň maliýeleşdirendigini aýtdy. Näme üçin bu meseläniň üstünde durulmaýar?

– Hytaý sferalaýyn epidemiýa üçin gönüden-göni jogap bermelidir. "Wirus – haýsydyr bir haýwanyň goragy üpjün edilmän saklanýan laboratoriyasyndanmy ýa-da haýwan satylýan bazardan ýaýradymy?" diýen soragy orta atmagyň hiç hili manysy ýok.

– Hiç hili bukýan zadyňyz ýok bolsa, aç-açan derñew işiniň açylmagyny talap edýänlere haýbat atmagyň geregi ýok.

– Hytaý hökümetiniň bu barypýatan agressiw häsiýetli garşylygy keseliň diňe laboratoriyadan çykandygy baradaky çaklamalaryň dogrudygyna güwä geçýär.

– Hytaý mundan beýläk pes hili harytlaryny Afrika ýurtlaryna satyp gün görjekmikä? Hytaýyň senagat önümçiligi Awstraliýanyň çig mallary bilen ýöreyär. Eger ol Awstraliýa bilen arany kesse, iň köp zyýany özi çekse gerek!

– Munuň nämesi ýalňys? Haýbat atmalary hiç bir babatdan oňlamak mümkin däl. Ykdysady gatnaşyklarymyzy täzedan gözden geçirmeli we ýalňyslyklary ýerlikli tankyt edýänleri gorkuzmaga çalyşýan režimlere boýun egmeli däl.

* * *

Eýsem, wirusyň sakasy meselesinde dünýäniň habar beriş serişdeleriniň we syýasy gatlagynyň umumy sessizligini siz

nämä ýorýarsyňyz?

Arslan BULUT,
arslanbulut@yenicaggazetesi.com.tr

29.04.2020 ý, "YENIÇAĞ" gazetini.

Terjime eden: Guwanç MÄMILIÝEW,
Stambul uniwersitetiniň talyby.

Jemgyýetçilik tankydy